

GAZETA TRANSILVANIEI.

REDACTIUNEA ȘI ADMINISTRATIUNEA:
BRAȘOVU, piața mare Nr. 22.

„GAZETA“ IEȘE ÎN FIECARE ZI.

Pe un an 12 flor., pe șese luni 6 flor., pe trei luni 3 flor.

România și străinătate:

Pe an 36 fr., pe șese luni 18 fr., pe trei luni 9 franci.

SĂ PRENUMERĂ:

la poște, la librării și pe la dd. corespondenți.

ANUNCIURILE:

O seriă garmondă 6 cr. și timbru de 30 cr. v. a. pentru fiecare publicare

Scrierile nefrancoate nu se primesc. — Manuscrise nu se retrămit.

N°. 13.

Joi 17 (29) Ianuarie

1885.

Românii. Tronul și opiniunea publică. XII.

Amă dîșu, că Tronul dorind a se împăcă cu unii, nu putea să aibă intențiunea de a lovi în ceilalți, voindu a face dreptate Maghiarilor nu se putea gândi a retrage scutul său drepturilor celorlalte naționalități din acest stat.

Enunțările, rescriptele și mesajele regesci, din acel period, de când s'au inaugurat marile schimbări interioare, sunt marture viue ale părintescilor intențiuni, de cari este condus Suveranul nostru și față cu supușii săi nemaghiari și exprimă dorința și voința apriată a Coronei de a nu li se vătămă drepturile, ear mai ales de a li se garantă libera folosire și dezvoltare a limbei lor materne.

Factorii legislațiunei unguresci au dat Tronului cele mai solemne asigurări în privința acésta, au primit articolul de lege 44 din 1868 „despre egala îndreptățire a naționalităților,” și legile prin cari s'a întărit din nou autonomia biserică și școlară a Nemaghiarilor. După terminarea acestei opere de „împăcare,” cum se dicea p'atunci, Suveranul a pronunțat în mesagiul său din érna anului 1868 ponderósele cuvinte că „statul va asigura fiecărui cetățen libertatea și dezvoltarea limbei sale materne în mod egal” și pe baza acestei convingeri speră, că credincioșii săi nemaghiari vor afla „deplina lor liniștire.”

Tronul mai era ținut în idea, că totu ce s'a petrecut până aici, s'a petrecut în „frățescă înțelegere,” cu reprezentanții popórelor nemaghiare. Nu-i era cunoscută marea nemulțumire, ce domnea în sînul lor și mai vîrtos în sînul națiunei române, care în Transilvania încă din tóamna anului 1865 a fost eschisă dela orice reprezentare legală, fiindu astfel împedecată în exercitarea drepturilor sale constituționale. Totu ce i s'a spus Suveranului despre plîngerile noastre a fostu, că există câțiva malcotenți în Ardél, cari rămescu la posturi grase și cățiva turburători, cari agitază în contra statului și a tronului.

Periodul acesta, numit alu „împăciuirii,” a durat dela 1868 până la 1875, când a venit la cîrmă cabinetul Tisza, care dela început s'a străduit a-și face popularitate la Maghiari prin aceea, că a declarat război pe față naționalităților nemaghiare, cari erau și de și mai nemulțamite cu rezultatele reale ale „împăciuirii.”

Cu venirea la putere a ministrului Tisza s'a terminat prima fasă a politice maghiare, care avé înscrisă pe drapel concilierea naționalităților, și s'a inaugurat politica de maghiarizare violentă.

Primele consecințe ale acestei fatale politice s'au vădit la anul 1879, când s'a pus în lucrare forțata introducerea a limbei maghiare în școlile poporale ale Nemaghiarilor.

Singurul Maghiar, care s'a opus în dieta din Peșta acestei măsurii violente, distinsul deputat Ludovic Mocsary, a dîșu în ședința dela 30 Aprile 1869:

„Acésta acțiune, onorată cameră, nu însemnează altceva, decât că voim să-o rupem cu acea politică, ce a adoptat națiunea maghiară în cestiunea naționalităților pe timpul sistemu-

lui absolutistic și alu provisorului, când în acésta patriă ajunsesem la o împăciuire generală între naționalități; că voim să-o rupem cu politica, ce a afiatu espressione în legea naționalităților din 1868...”

„Mi permitu a întrebă decă acésta este oportun pentru noi? Cum va fi cealaltă politică, pe care doriți să-o adoptați în locul acesteia, mărturisesc că nu știu. Când e vorba de acésta afacere audu, ce e dreptu, exclamațiuni foarte patriotice, audu exprimându-se nisce sîmțăminte, de cari fără îndoielă e plină inima fiecărui Maghiar, audu nisce frase ce sună foarte frumosu la urechi, audu că totă acésta afacere nu este decâtu realizarea ideii de stat; dér nu știu până unde voru merge aceia, cari vreau să-o rupă cu politica urmată până acum.”

Peste puțin se împlinesc șese ani de zile, de când s'au pronunțat aceste cuvinte în dieta ungară. Astăzi nu mai pôte fi nimeni în dubiu până unde voru să mîrga cei ce au inaugurat atunci politica maghiarisării forțate.

Sub devisa „ideii de stat” și a „lățirii limbei maghiare” se comitu dîlnic cele mai crude acte de violență în contra naționalităților nemaghiare și mai ales în contra noastră, a Românilor. În țera, în comitate, în comune, în administrația politică și în justiția, în școle și la universități pretutinden se calcă în picioare libertatea poporului nostru.

În numele aceluiași stat, despre care a declarat Tronul serbătorește că va asigura libertatea limbei noastre materne, este ađi prigonită acésta limbă și cutezarea adversarilor noștri merge până a ne luă în nume de rău și a ne muștră, că ne folosim de ea în comerțul dîlnic de pe strade, și în petrecerile noastre sociale. Legea de naționalitate a fostu și a rămasu literă mórta. Limba maghiară se introduce cu forța prin comune. Țera geme de amplotați, cari nu cunosc limba țeranului. Astfelu poporul nostru este lipsit de orice scutu, elu nu se pôte apăra înaintea legii, nu înaintea tribunalelor și a oficiilor publice, este judecat și condamnat într'o limbă, pe care n'o înțelege.... În viața publică și în afacerile publice nu mai este admisă altă limbă decâtu cea maghiară. Funcționarii străini, aduși în Ardél mare parte de pe puste Ungariei, de pe la Dobrișin și Seghedin, nu cunosc necazurile și relațiunile noastre sociale și economice și fiindcă nu ne pricepu ne și urăscu și ne persecută pe totă linia.

Trebuie să vedem cu ochii cum sub administrația de ađi bietului nostru țeran, lipsit de totu scutul și ne mai putendu suportă gréua povară a dărilor, i se pune moșiora la tobă; trebuie să vedem cum nisce speculanți lacomi și nemiloși, aliați de ordinaru cu esecutorii de dare, îi cumpără casa și pămînturile pentru un prețu de nimic, de-lu lasă încă dator și cum îl despóia în modu sistematicu de patrimoniul strămoșesc; trebuie să vedem cum poporul desperat și lipsit de avere și de mijlocele traiului își iea straița și bêta, ce i-au mai rămasu, și-o pléca p'aci încolo peste graniță în lumea largă. Astfelu numai într'unu singuru comitat, alu Albei inferioare, au fostu deposedate în anii din urmă sute de familii române.

Tóte aceste sunt fapte destul de bine cunoscute și foarte durerosu simțite în țera întregă. Noi Români, suntem condamnați de sörte a su-

feri mai multu ca ori și care altu popor din monarhia în urma lor și cu tóte astea totu noi suntem acusați, denunciați și defăimați în totu chipul. Forța brutală caută totdeuna un pretext spre a-și legitima faptele. „Forța — dîșe anii trecuți unu publicist germanu cu privire la Ungaria — sevrșesce sub masca constituționalismului aceleași fapte, pe cari le-a sevrșit sub zodiacul absolutismului. Ba formele constituționale ușurază confiscarea libertății publice.”

Și ore după tóte câte s'au petrecut și se petrec în acestu stat mai pôte fi îndoielă despre aceea, că libertatea poporului român este confiscată, atunci când acestu popor, prin lege și de fapt, este eliminat din cadrulu constituțiunei, este împedecat de a lua parte în modu convenit la viața constituțională?

Noi Români, pășiți cum suntem, amu prevădit până unde voru merge guvernării și politicii, cari ne-au secestrat până și dreptul electoral, de aceea amu protestat mai dinainte în contra încălcărilor drepturilor noastre.

Nenumerate persecuțiuni, maltratări și defaimări amu avut și avem să suferim din cauza acésta, dér cel mai mare rău, cea mai mare nenorocire este fără îndoielă acea împrejurare, că Suveranul nu cunósce starea noastră adevărată, că suferințele și plîngerile noastre n'au ajunsu încă până la urechile Maiestății Sale.

Cine să comunice Suveranului aceste suferințe și plîngeră decă nu noi înșine? Cine să pledeze pentru cauza noastră dréptă înaintea Tronului, decă nu noi înșine? Cine să asigure pe monarhu despre nestrămutata credință și lealitate a poporului român decă nu noi înșine?

Maiestatea Sa a binevoit a adresă unuia din prelații noștri astă-véră întrebarea, că ce voiesc Români cu pasivitatea lor? Capul statului a documentat prin acésta, că nu este informat despre starea adevărată a Românilor din Transilvania și despre adevăratele motive și scopuri ale opozițiunei, ce suntem constrînși de a-o face guvernului său.

Suntem dator conștiinței noastre de bun și leal cetățen, suntem dator credinței noastre către Tron, despre care fii națiunei române au dat probe tari și nereturnabile pe câmpurile de bătaie, suntem dator în fine sîmțului de propriă conservare, ce să împărțăm Domnitorului nostru adevăratele cauze ale nemulțumirii noastre.

În statele constituționale există maxima că Regele domnesce, nu guvernă. Ea indică de-o parte responsabilitatea ministrilor, ear de altă parte arată, că Domnitorul stă mai pre susu de agitațiunile dintre partide, că inviolabilitatea și majestatea sa constituie forul cel mai înalt de imparțialitate în organismul statului, care, decă se ivesce vr'unu pericolu în dezvoltarea acestui organismu, pôte să-lu opréscă prin mijloce legale.

În starea amenințată, în care ne aflăm, respinși și prigoniți pe tóte terenle vieții publice, mereu insultați chiar pentru sîmțămintele noastre, pentru limbă și naționalitate, lipsiți de mijlocul de a ne reprezenta și apăra cu ore care succesu interesele naționale, culturale și economice, nu ni-a mai rămasu altă cale spre a aduce la cunoștința Tronului durerile și gravaminele noastre, decâtu calea petițiunei la Corónă.

Să pășim pe această cale cu totă rezoluțiunea unor cetățeni conșcii de a lor sântă datoriă către Tron și patriă.

Să pregătim marea petițiune la Corónă!

În vécule trecut iobagiului îi era interzis de a se plâuge în contra domnului său pământesc. Astăzi ori și care cetățeni are dreptul de a petițiuna la Capul statului.

Să ne folosim cu toții de acest drept constituțional, ca să luminăm pe Suveran asupra situațiunei noastre și a motivelor atitudinei noastre politice; să-i dovedim că aceia mint, cari îi spun, că Românii sunt mulțamiți și că opozițiunea ce-o fac este îndreptată în contra Coróniei, ér nu în contra guvernului; să arătăm Măiestății Sale, că libertatea și dezvoltarea limbei noastre materne, despre a căreia respectare ni-a asigurat din înălțimea Tronului, este ađi călcată în picioare și că nici una din promisiunile, ce ni s'au făcut în prea înaltele rescripte regesci dela 1865 încóce, nu s'a împlinit.

Românii țereni din comitate, prizoniți pentru că se folosesc de limba lor maternă și respinși pe totă linia de către puterea publică, ne întrébă în desperațiunea lor decă mai există ađi vr'unu for, unde se se pótă tângui Românul apăsatu?

Acestor nenorociți frați le răspundem: Există în acest stat un for mai înalt decât tóte, care este înălțat peste certele înverșunate dintre partide, naționalități și confesiuni și care are sânta chiamare de a face să înceteze un rău, o prigonire, care turbură liniștea cetățenilor și amenință binele public și bazele de drept în acest stat.

Acest for este Coróna. Cei ce nu mai află nicăiri ascultare și dreptate suntem siguri, că o vor afla la Suveranul nostru, care ni-a dat atâtea doveđi de bunăvoință de când șede pe tronul glorioșilor săi antecesori.

Este o convingere nu numai a noastră ci și a celor mai de frunte bărbați ai noștri și a tuturor Românilor înțelegători, că în gravele și multă amenințătoarele împrejurări de astăzi, datoria noastră de cetățeni leali și supăși credincioși reclamă ca să luminăm Tronul asupra tristei noastre stări. Trebuie să facem această și de aceea, ca tăcerea noastră să nu fie interpretată cumva ca o confirmare a acuzărilor și defăimărilor, ce vedem că ni se fac mereu în detrimentul cauzei noastre sante.

Folosindu-ne de dreptul de a petițiuna la Capul statului, în scris și prin graiu viu, noi nu vom vătămă libertatea nimenuia dintre cetățenii noștri, nu vom pledă contra nici unuia dintre popórele conlocuitoare, ci vom pledă numai pentru cauza noastră, pentru libertatea și dezvoltarea limbei noastre materne și vom spune la judecata forului celui mai înalt fărădelegile, ce le comite guvernul și organele sale în contra noastră.

Cu modul acesta sperăm, că vom risipi tóte îngrijirile Capului statului în privința atitudinei noastre politice și totodată vom lumina și opiniunea publică din întru și din afară despre aceea, că poporul român este un element de ordine, care cu drept pretinde să i-se dea și lui, ca ori și căru popor setos de cultură, posibilitatea de a trăi și de a se dezvoltă liber în acest stat spre binele omenirii și spre mărirea véculei civilisat de astăzi!

CRONICA POLITICĂ.

Majoritatea comisiunei alese de dieta croată pentru facerea unui nou regulament are de gând să propună modificări esențiale și să restrângă imunitatea deputaților. Majoritatea se gândesc asupra mijlocelor, prin care să isgonescă din dietă clevețirile, atacurile la onóre, înalta trădare și lesa-măiestate. Afară de acesta, procedura de verificare se va pune pe același picior cu cea din dieta ungară, pentru ca să se impedeze scene ca

cele ivite cu ocaziunea desbaterii verificărilor. În fine se va modifica și modul de a se face interpelări. Puterea discreționară ce o are președintele asupra cloturei și eschiderii va rămâne aceeași și în noul regulament. Tisza póte fi recunosător partidei unguresci din dieta croată; lucrurile merg strună, după dorința și voința prim-ministrului unguresc.

*
»Agenția Stefani« aduce scirea, că Italia s'a pronunțat asupra propozițiunilor anglo-franceze pentru regularea cestiunii egiptene financiare. Ministrul de esterne italian Mancini a predat nota ambasadorului franceș Decrais în 23 Ianuarie. Cabinetul din Roma consimte cu emisiunea unui împrumut cu 3½ procente în sumă de 9 milioane punți sterlingi, cu care să se acopere trebuințele administrațiunii egiptene și spre a se plăti pagubele, care s'au cauzat cu ocaziunea bombardării Alexandriei de flota englesă. Se declară gata pe lângă aprobățiunea parlamentului, de a participa cu celelalte guverne la o colectivă garanția pentru împrumut, care se se bucură mai mult de o preferință decât tóte celelalte sarcini ale bugetului egipten. Primesce mai departe ca și asupra străinilor să se pună în Egipt contribuțiune și nu face nici o obiecțiune cu privire la sacrificiile ce le vor pretinde dela creditorii Egiptului, dar se pronunță, ca să se impună o contribuțiune transitorie decât să se reducă dobânđile. Guvernul italian se declară gata, a participa la o anchetă internațională, decumva vor afla tóte puterile neapărat trebuincioasă. De cumva n'ar există unanimitate, acesta se nu impede de a se execută alte puncte despre care există o înțelegere, până când se va afla un mijloc, spre a examina situațiunea financiară. În urmă guvernul italian își exprimă mulțumirea, că se pune la cale o înțelegere internațională asupra libertății navigațiunii pe canalul de Suez.

*
»Nordd. Allg. Ztg.« a primit prin »Oficiul Reuter« o telegramă din Turin, în care se spune, că Anglia și Italia ar fi încheiat un tractat, care dă Italiei teritoriul dintre Massaua și Obok, la Marea roșie, și i asigură sprijinul Angliei, în casă când Italia ar ocupa Tripolisul. Mai departe Anglia favorizează întemeierea unei colonii italiene în Africa vestică. Din contra Italia va da Angliei sprijinul său moral în Egipt, pentru ca să creeze Angliei o pozițiune preponderantă în valea Nilului. Diarul lui Bismarck nu face nici o observare la această telegramă, ceea ce face pe unele țări să credă, că cele comunicate de ea sunt adevărate.

*
Turcia a protestat contra intențiunilor Italiei de a ocupa mai multe puncte pe țărmurile mării Roșii. Protestul e atât de energic, încât guvernul italian s'a simțit îndemnat a se pregăti pentru orice eventualitate. Dacă Pórtă va stăru în hotărârea de a ocupa tóte porturile de pe țărmurile mării Roșii, Italia se va împotrivi, dacă va fi de lipsă, chiar cu armele. Amiralul Bertelli, care va pleca peste câte-va săptămâni cu nouă trupe spre marea Ionică, va tăia drumul spre marea Roșie corăbiilor turcesci de transport. Dacă Turcia va amenința cu represalii, Italia va profita de ocaziune pentru a ocupa Tripolisul cu un corp de armată. Flota italiană va fi gata de plecare peste opt săptămâni; ea se compune din unsprezece vase cuirasate.

Din dieta Ungariei.

În ședința dela 24 Ianuarie se continuă desbateră bugetului cultelor și instrucțiunei.

Carl Neissidler pune mare pondă pe școlile industriale și comerciale. Combate pe Zimandi și pe alții, cari vreu să turbure pacea dintre confesiuni. Pomenesc de dese falimente, defraudări și sinucideri; cauza acestor rele e réua educațiune poporală. Omenii sunt dedați să cheltuescă mai mult decât câștigă. El primesce bugetul, fiindcă vede, că Trefort își dă tóte silințele ca să întărească virtuțile cetățenesci.

Akos Ugron găsece că nu e drept, ca unii profesori de universitate să trăiască mai ușor, ér alții abia să-și târască ăilele. Răul trebuie remediat. Vorbind despre cestiunea autonomiei bisericei catolice, ăice că e ușor pentru ministrul președinte să polemizeze, deoarece el aparține unei confesiuni autonome. Oratorul primesce propunerile lui Iranyi și Daniel Ugron.

Emerich Bende este pentru autonomia bisericei, dar sub anumite condițiuni. O pedecă esențială a resolvării cestiunii autonomiei bisericesci zace în aceea, că biserica catolică din Ungaria stă sub supremul patronat al regelui apostolic. Întrunirea drepturilor de suveranitate și a supremului patronat într'o persoană a îngreiat organizarea bisericei, mai ales în urma împrăjării, că Ungaria are regim parlamentar cu guvern responsabil (pentru Unguri. — Red.) Cestiunea autonomiei trebuie mult rumegată și de Dumnezeu să se realizeze spre binele bisericei și patriei.

Comitele Albert Apponyi aprobă idea exprimată în propunerea lui Ugron, d'a se organiza autonomia catolicilor, și votă pentru ea. El precisă granițele principiare: una e de natură bisericescă, cealaltă de natură politică. Organizarea autonomiei se nu aducă nici o revoluțiune în organismul bisericei, se nu se ciocnescă cu organizarea hierarchică. A doua graniță constă în dreptul de patronat, ce trebuie menținut, al regelui apostolic al Ungariei. Oratorul are conștiința liniștită, că nimenea nu țințese să se confisce acest drept. El, deși e contrar politic al ministrului președinte, se unescă cu părerile acestuia referitoare în educațiunea morală-religióasă. Propunerea lui Ugron o primesce, dér pe a lui Iranyi o respinge, guvernul însă se caute a nu se mai vătămă libertatea religioasă și a conștiinții.

Gustav Degen nu găsece dreptă imputarea ce se face guvernului că din bugetul de 320 milioane, numai 6 milioane se cheltuiesc pentru culte și instrucțiune. În realitate cheltuelile sunt de 15—30 milioane, căci trebuie socotite și fondurile, fundațiunile etc. În desbateră generală asupra bugetului cultelor și instrucțiunii se se vorbescă despre aceea, că ore ministrul resólvă se nu în mod norocos problemele culturale ale țării? Oratorul răspunde că da. La fiecare cestiune scolară importantă (din punct de vedere unguresc. — Red.), ministrul a dat de greutăți și pedeci confesionale, și cu tóte astea legea școlilor medii și regularea acedemililor de drept le-a executat după lege. Ce privește autonomia bisericei catolice, trebuie mai înteu aplanată calea și populațiunea catolică să fie mai înteu matură pentru acesta. Primesce bugetul.

August Pulssky primesce propunerea lui Iranyi, care cere libertatea religioasă deplină. Propunerea lui Ugron o respinge. Sunt de făcut alte reforme mai importante. Primesce bugetul.

Otto Herman, răspundend lui Pulssky, care l'a atacat, ăice că »Pulssky este o lingură pentru tóte supele.«

Anton Zichy vorbesce în contra propunerii lui Ugron, nu din principiu, ci din motive de oportunitate.

Ministrul Tisza ăice, că comitele Apponyi nu l'a înțeles bine în ședința trecută. El n'a ăis că cestiunea autonomiei atunci se va resólvă, când cele 8 milioane de catolici vor fi de un gând, deoarece așa ceva nu e cu puțință pe nici un tărâm. Dar a ăis ca ideile să fie intr'atâta lămurite, ca guvernul și legislativa să scie, cum să satisfacă majorității, celor mai de-aprópe interesați.

Daniel Iranyi polemizează în contra lui Zzilinsski, care confundă cu intențiune pe Nazareni cu Bapțiști. Că acestia refuză a servi în armată, e fals; oratorul numesc pe mai mulți Bapțiști, cari sunt ostași. Recomandă din nou propunerea sa spre primire.

Gabriele Ugron își susține propunerea. În Ardél, ăice el, există autonomia și totuși statul n'a venit în colisiune cu ea. E scandalos, că ministrul ține închis elaboratul congresului din 1870 și nu-i cunosc cuprinsul.

Ministrul Trefort: Cu tóte astea, îl cunosc.

Gabriele Ugron: Ei bine, dacă ministrul se interesează atât de puțin de afacerile bisericesci, atunci n'are dreptul d'a-le conduce.

Ministrul Trefort răspunde lui Ugron. Nu se speră de amenințările lui. Autonomia din Ardél e numai o umbră, și dec cestiunea autonomiei nu după acesta are să se resólvă. În principiu nu e nici el în contra autonomiei catolice, dér trebuie mai înteu lămurită cestiunea fondurilor și fundațiunilor. Trebuie ajutat și clerul de jos, și în această privință va aduce un proiect de lege, dér se nu se pună guvernului termin, ci se se lase la buna lui chibzuélă. Biserica catolică se bucură de cea mai mare libertate. El respinge propunerea lui Ugron. Răspundend lui Otto Hermann, care a ăis că ministrul este multilateral, ăice că așa cere resortul său. De asemenea la imputarea ce i-a făcut-o același deputat că se învață puțină geografă, Trefort răspunde, că cunoscințele geografice în Ungaria sunt póte mai lărite ca în alte țări. (Cetitorii noștri se nu cređă că Trefort a vrut să vorbescă de cunoștințe generale geografice, ci de a le globul i unguresc, căci altfel trebuia să-și crepe obrazul de rușine exprimand așa ceva. Și avem destule doveđi, noi ca diariști, că nici geografia Ungariei nu o scie cum se cuvine funcționarii. — Red.) El ar dori ca serbarea milenarului ce se apropie să găsească gata edificul parlamentar și tot atunci să se inaugureze un institut după modelul Teresianului. Rogă camera să nu primescă nici propunerea lui Iranyi, nici p'a lui Ugron.

Bugetul se primesce în general și propunerile se resping.

SCRILE DILEI.

Reuniunea femeilor române din Brașov va da Sămbătă în 19 (31) Ianuarie un bal în sala Redutei din cetate. Venitul balului e destinat pentru fondul „Reuniunii”, care îngrijesc de instrucțiunea și de educațiunea fetitelor sărace. Inceputul la 8 ore seara. Bilete de intrare atât jos, cât și pe galeria cu 1 fl. 50 cr. de persoană se pot procura dela d-nii M. și L. Laszlo, frații Simay, librăria N. Ciurcu, I. Dușoiu și seara la casă. Bilete de intrare se vor da numai la prezentarea invitației. Ofertele mărimoase se trimit d-lui comerciant G. B. Popp și se vor chita pe cale diaristică.

—0—

În 24 Ianuarie n. a fost promovată la gradul de doctor în teologie la universitatea din Budapesta D. Iuliu Simon, teolog absolut al diecezei Gherlei. Densul e primul doctor român de teologie promovată la universitatea din Budapesta. Disertația pentru doctorat a fost: „Primatus in Ecclesia orientali.”

—0—

Corul vocal din Lipova aranjează concert în petrecere cu joc Sămbătă în 19 (31) Ianuarie în ospătaria la „Archiducele Iosif”. Prețul de intrare de persoană locul I. 1 fl., locul II. 80 cr., locul III. 60 cr., partere 40 cr. v. a. Venitul e destinat pentru fondul corului vocal.

Programul concertului: 1) „Stelele”, romanță de V. Alesandrescu, musică de A. Flechtenmacher, cor mixt. 2) „Riscogel”, baladă populară de A. Marienescu, declamată de d-șora Elena Bogoiu. 3) „Marș” de Kral, musica instrumentala, executată de elevii școlii de musică, sub conducerea d-lui Ledvinka. 4) „Hora Sinaia” de G. Ventura, musică de C. Porumbescu, cor mixt. 5) „Fata dela Cozia” de D. Bolinteanu, declamată de soprana Maria Cincu. 6) „La o rondunică” de Bolinteanu, musică de Flechtenmacher, cor bărb. 7) „Vissul lui Stefan cel mare” de Bolinteanu, declamată de d-șora Ana Popoviciu. 8) „Dulce Bucovina” de V. Alesandri, musică de Flechtenmacher, cor mixt. 9) „Potpourri” cor instrumental de elevii școlii de musică, conduși de d-lui Ledvinka. 10) „Tricolorul” de C. Porumbescu, cor mixt. 11) „Cum stăm” de Jul. Grozescu, declamată de d-lui At. Pasca. 12) „Marșul armatei române în 1877” de Dumitrescu, cor bărbătesc.

—0—

Eruditul profesor de la facultatea de medicină din București și director general la serviciul sanitar, d. dr. St. Capșa, a încetat din viață în noaptea de 12 Ianuarie.

—0—

Societatea „Carpații” din Brăila și va da conveinirea sa anuală Marți la 22 Ianuarie în saloanele „Dacia”, strada Domnariă. Pe biletele de intrare se indică toaleta și ținuta participanților și se vor da numai la prezentarea invitației.

—0—

Citim următoarele în diarul „Romanu”: „Prețul cerealelor după Casa A. Mark & Comp. din Roman este: Grâu bănat 1425 lei vagonul (pro chilo 48), popșoi cicanții coșeră vechiu 1225 lei vagonul, popșoi românesci coșeră vechiu 1150 lei vagonul, orz calitatea primă 1250 lei vagonul, ovăș calitatea primă 1050 lei vagonul, ovăș calitatea piață 1000 lei vagonul, fasole 1300 lei vagonul, anison suta oca 75 lei, popșoi cicanții April—Mai 1050 lei vagonul. După cum se poate vedea, săptămâna acesta avurăm orecare urcare de preț în cereale, făcându-se mai multe vânzări, toate pentru Brăila; printre vânzătorii figurează d. Iordache Morțun, 70 vagoane cu 1400 franci vagonul; d. Solomon cu 1425 lei vagonul; d. Agarici 49 fr. chila și d. C. Morțun cu 47 lei chila. Prețul grâului se urcă mereu, în cele din urmă aflăm că s'a oferit 1450 lei pe vagon d-lui Panaitu Donici, care însă nu s'a mulțumit cu acest preț.”

—0—

P. S. Esarch al Bulgariei a obținut dela Sultan un firman, prin care i-se dă voia de a înființa două episcopii nouă, una în Bulgaria și cealaltă în Macedonia.

CORRESPONDENȚA PARTICULARĂ A „GAZ. TRANS.”

Budapesta, 15 (27) Ianuarie.

De cu toamnă, când au venit noii deputați la dietă, se vorbea de înființarea unui club al deputaților naționali și de prezentarea unei adrese a naționalităților. Nu s'a făcut însă, cum știți, nimic. Sașii se țin în rezervă, er guvernamentalii români n'au voit să pășescă la tribuna parlamentului ungurească nici măcar cu propriul lor program.

În campania luptei politice domnește așăder în simțul Românilor de aici liniște generală. Pe terenul social se face mai mult din toate părțile. E drept, că, deși luaseră unii inițiativa, balul nici de astădată nu

vomă avé, și pôte că este mai bine așa, decât să se strice nimbului românesc....

Cu toate acestea, cum am vădit, pe terenul social se observă o activitate continuă, care va aduce fructe bune. Tinerii noștri studenți dela universitate amblă la prelegeri regulate, sunt diligenți și din când în când se mai promovează câte unul la gradul de doctor, ca d. e. d-șele trecute d-lui Demetriu Pop. Societatea „Petru Maior” încă progresază, încetșor d'er mereu.

Mica noastră inteligență de aici încă este în activitate continuă pe tărâmul social și literar. D-lui profesor universitar și deputat Roman lucră la o gramatică și sintaxă a sa proprie, după un sistem mai nou, care va apăre deodată în trei limbi: românească, ungurească și germanească. D-lui Dr. Alesandru Mocsonyi lucră la o operă filosofică asemenea după un sistem al său propriu, care va apăre deodată în trei limbi: românească, franceză și germanească. D-lui Dr. Marienescu lucră la un dicționar, în care va deduce originea mai multor cuvinte românești dubie din limba celtică. Avem d'er speranță, că nu peste mult, literatura noastră se va îmbogăți cu unele opere însemnate.

Aflu că pe la începutul luni lui Martie d-nii Roman și Babeș vor pleca la București spre a lua parte la ședințele Academiei române din estă an. —Z.—

Conflictul dela Bojanu.

„Voința Națională” scrie următoarele în afacerea conflictului dela Bojanu între soldații români și austriaci:

Nu s'a întâmplat nici o grozăvie la numitul punct. Nu este nici o victimă. Numărul morților șeu răniților nu este decât o nălucire. De asemenea nu s'a făcut nici o călcare a graniței în partea noastră, deorece punctul călcat de soldații români, și unde obișnuit este o patrulă austriacă, nu este pe teritoriul nostru, ci un punct pentru a cărei posesiune de decim de an este neînțelegere între Austria și România.

Asemenea locuri în lungul graniței, a căror posesiune este disputată din amândouă părțile, sunt multe, foarte multe. Oricine înțelege, că ceea-ce s'ar fi putut limpezi foarte ușor acum cinci-șase, trei-șase șeu două-șase ani, nu totu așa se pôte limpezi și acum, când bătrânii marturi au murit, când fața pământului și cursul apelor s'au schimbat. Se știe cât de mult aceste ajută la cunoșterea vechilor hotare.

Cei cari au trăit aproape de hotarele din munți știu cât de ușor se ivesc nedomiri în privința liniei despărțitoare în văi din cauza tăierii pădurilor, schimbării cursului apelor și prăvălirilor.

Din parlamentul român.

(Camera)

(Urmare la ședința din 12 Ianuarie).

D. Cogălniceanu rógă Camera de a nu fi prea mult indulgentă cu votarea împemțenirilor, căci nici un bine nu pôte aduce prea mulți străini împemțeniri; se ne ferim, adaugă d-sa, ca nu mai târziu se ne pomenim străini în țara noastră. D. Iepurescu spune că în rëndul trecut Camera a respins cererile de împemțenire fără nici un motiv chiar la nise Români din Transilvania, cum de nu ar respinge acum cererea lui Locinski, care este un străin. D. Ganea rógă Camera de a nu respinge cererea lui Locinski de împemțenire. Se pune apoi la vot cererea lui Locinski și se respinge.

În ședința dela 14 Ianuarie d. C. A. Rosetti persistând în demisiunea d-sale din deputat al colegiului II din Ploesti, se pune la vot și se primesc. Punându-se la vot recunșterea calității de român d-lor Iosăpescu și Irimia se primesc. D. raportor al comisiunii comunale citește proiectul de lege pentru separarea cătunurilor Dalma și Runcșorul de comuna Rudina, din județul Mehedinți, care punându-se la vot se primesc.

(Senatul)

Cestura Senatului înaintă bilanțul pe anul financiar 1883—84, care se trimite la comisiunea de cercetarea socotelor. D. ministru de rășboi general St. Fălcoianu, comunică Senatului încetarea din viață a generalului Săniceanu. Mai comunică Senatului mesagiul Regal, prin care se înaintă proiectul de lege pentru crearea unui inspector al caselor agricole și mesagiul Regal prin care se înaintă proiectul de lege, care modifică art. 4 din legea pentru organizarea creditelor agricole, adică sporirea capitalelor.

D. general Al. Anghelescu, raportorle comitetului delegaților, dă citire raportului și proiectului de lege relativ la serviciile militare.

Art. 1 care oprește pe proprietarii ce posedă terenuri în vecinătatea fortificațiilor, de a construi case șeu orice alte construcții din material necombustibil, precum piatră șeu cărămidă, la o distanță mai mică de 1,500 metri de fortificații, dă naștere la o discuțiune destul de animată. D. Dumitru Brătianu combatte legea susținând că nu este bine ca numai particularii să părăd prin fortificarea orașelor, și ar fi mai bine să părăd Statul; conchide că nu este contra fortificațiilor ce se vor vota de reprezentanți, d'er este numai

contra acestui proiect care este vêtămător particularilor. D. G. Meitani combatte cele șise de d. Brătianu și susține proiectul propus de guvern; d'icând că la discuțiunea pe articole va propune nise mici amendamente cochide a se lua proiectul în considerațiune. D. Gr. Măzescu combatte proiectul ca anti-constituțional, deorece proprietatea este inviolabilă după Constituțiune și că nu se pôte espropria nici o proprietate decât pentru cauză de utilitate publică; terminând d'ice că votăz luarea în considerațiune, dacă acest proiect se va întorce la comitetul delegaților spre alu complect. D. D. Lupascu susține proiectul, d'icând că patriotismul trebuie să dicteze votarea acestei legi. D. general Al. Anghelescu, raportor, d'ice că legea nu este constituțională, pentru că este o diferență între servitute și espropriere și serviciile cadu în dreptul comun; continuând d'ice că un regulament de aplicare va decide modul de aplicare al acestei legi. D. Polizu Micșunescu declară că nu va vorbi decât din punctul de vedere legislativ și că serviciile sunt dintre cele coprinse în art. 19 din Constituțiune; mai adaugă d-sa că acesta propune și despăgubiri și conchide a se lua în considerațiune legea. D. Eugeniu Stătescu d'ice că serviciile cadu totdeuna pe câmpii, adică departe de comune, că prin urmare nu se aduce nici o restricțiune dreptului de proprietate, fiindcă nimeni nu clădește în câmpii; continuând d'ice că proiectul la art. 4 dă o despăgubire pentru clădirile existente și numai în cazul acesta s'ar fi călcat principiul proprietății. Asemenea s'a prevădut că se pôte face clădiri și din scânduri, d'er la trebuință se vor d'eremă fără despăgubire; observă însă că serviciile ar trebui să începă când fortul se construiesc. Se cere închiderea discuțiunii și se admite de Senat. Se pune la vot luarea în considerațiune și se aprobă.

DIVERSE.

Din dramele credinței. — Un ciudat casu de morțe, după cum se scrie din Viena, s'a întâmplat acum câteva zile la Presburg, în Ungaria, în biserica franciscanilor. Un ténér frate fusese făcut călugăr. În genunchi, cu capul acoperit c'unu postav negru, pentru ca să arate că a lăsat pământul și toate poftirile lui, fratele se ținea nemișcat înaintea altarului în timpul ceremoniei. După ce acesta se sfârș și rugăciunile fură șise, rădicară postavul și așteptară ca fratele să se școle și să spue singur litanile începute. Fratele însă nu mai mișca, și când se apropiară de densul, pentru a-i ajuta să se școle, vădură că murise și că fusese lovit de apopleșiă.

Statistica Bisericii din Grecia. — În Grecia sunt 7 mitropoliți, 11 arhiepiscopi și 18 episcopi, cari costă pe stat anual 321,019 lei. Numărul bisericilor din Grecia este de 7,518 iar alu mănăștirilor 168, din cari 23 de călugărițe; din aceste mănăștiri sunt 7 ale catolicilor. În aceste mănăștiri se află 2,116 monachi și 1,142 mireni, iar în mănăștirile femeilor sunt 541 călugărițe. Veniturile mănăștirilor se urcă la suma de 2,018,892 lei, iar cheltuelile la 1,247,064. Ierarhi de ritul papist sunt: trei arhiepiscopi și patru episcopi.

Și rău și bine. — János: Servus, frate! — Ferencz: Cum îți mai merge, prietine? — János: Rău! — Ferencz: De ce rău? — János: M'am înșurat! — Ferencz: Asta'i bine! — János: Nu'i chiar bine! — Ferencz: De ce frate? — János: Am luat o bêtănă! — Ferencz: Asta'i rău! — János: Nu'i chiar rău! — Ferencz: De ce, frate? — János: A avut casă bêtănă! — Ferencz: Asta'i bine! — János: Nu'i chiar bine! — Ferencz: De ce frate? — János: Casa a arș! — Ferencz: Ah! Asta'i și mai rău! — János: Nu'i chiar rău! — Ferencz: De ce, frate? — János: Cu ea a arș și bêtăna!

† **NECROLOGU.** — Zaharia Pop, învățator în Christianu, după o suferință îndelungată a murit Duminică în 13 (25) Ianuarie 1885 în alu 51-lea an alu etății sale, și alu 30-lea an alu serviciului învățătoresc. Fie-i țărina ușoră și memoria binecuvântată!

Nou abonamentu

la

„Gazeta Transilvaniei.”

Cu 1 Ianuarie st. v. 1885 s'a început un nou abonamentu, la care invităm pe onorații amici și sprijinitori ai foiei noastre.

Prețul abonamentului:

Pentru Austro-Ungaria:

pe trei luni 3 fl.

„ șese ” 6 ”

„ unu an ” 12 ”

Pentru România și străinătate:

pe trei luni 9 franci în aur

„ șese ” 18 ”

„ unu an ” 36 ”

☞ Din cauza înșemnatei scăderi a cursului biletelor de bancă române, suntem constrinș a condiționa plata abonamentelor în aur, șeu în hărțiă cu adausul agiului.

Domni abonați noi suntu rugați a ne trămite adresele D-lor ș exactu arătându-ne și poșta ultimă:

Administrațiunea „Gazetei Transilvaniei.”

Editoru: Iacobu Mureșianu.

Relactoru responsabilu: Dr. Aurel Mureșianu

Cursul la bursa de Viena

din 27 Ianuarie st. n. 1885.

Table with 2 columns: Item name and price. Includes items like Rentă de aur, Bonuri croato-slavone, Despăgubire p. dijma de vin, etc.

Bursa de București.

Cota oficială dela 12 Ianuarie st. v. 1884.

Table with 3 columns: Item name, Cump. (buy), and vënd. (sell). Includes items like Renta română, Renta rom. amort., Credit fonc. rural, etc.

Cursulu pieței Brașova

din 28 Ianuarie st. n. 1885

Table with 3 columns: Item name, Cump., and Vënd. Includes items like Bancnote românesce, Argint românesc, Napoleon-d'or, etc.

Numere singuratiche din „Gazeta Transilvaniei“ se pot cumpăra în tutungeria lui Gross (în casa prefecturii.)

Magazinul de încălțăminte al lui Ioan Săbădeanu. Fabricat propriu și străin, solid și modern. Includes list of shoes and prices.

Bóle secrete. De obsevtu. Epilepsia. Cei ce suferu de spasaturi, de carcei și de nervi găsesc ajutoru siguru prin metoda mea. Includes name of Dr. Bella and Prof. Dr. Albert.

Mersul trenurilor pe linia Predeal-Budapesta și pe linia Teiuș-Arad-Budapesta a călei ferate orientale de stat reg. ung.

Large table with 4 main sections: Predeal-Budapesta, Budapesta-Predeal, Teiuș-Arad-Budapesta, and Budapesta-Arad-Teiuș. Each section contains a grid of train routes and times.

Nota: Orele de nopte sunt cele dintre liniile gróse. Tipografia ALEXI, Brașov.